

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Laskennallisten korvausten korvausajan lyhentäminen sekä korvausmuutokset edellyttävät Maahanmuuttoviraston UMA-järjestelmässä olevan automatisoidun maksatustoiminnallisuuden kehittämistä. UMA-järjestelmän automatisoitu maksatustoiminnallisuus on merkittävässä roolissa korvausten tehokkaassa maksatuksessa. Järjestelmän kehittäminen kotoutumislain muutoksiin tulee varmistaa riittävällä resurssoinnilla, osaamisella ja ajalla.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

KEHA – keskuksen mielestä lakiesityksen perusteella tarkoitettu soveltamisala on epäselvä. Pykälässä mainitut palvelut eivät kata kaikkia maahanmuuttajia, esimerkiksi jo pitkään Suomessa asuneelle maahanmuuttajalle laaditaan työllistymissuunnitelma, tämä pykälä ei mahdollista maksun perimistä asiakkaalta. Tulkkauskustannuksia voi silti usein syntyä. Jos maksun periminen koskisi ainoastaan kotoutumislain soveltamisen piirissä olevia maahanmuuttajia, asiakkaiden yhdenvertaisuus ei vaikuta toteutuvan. Työvoimapalveluissa tulkkausta tarvitaan hallintolain nojalla huomattavan monenlaisissa tilanteissa myös kotoutumisprosessin ulkopuolella, samoin kuin tarvitaan esimerkiksi kuulovammaisten viittomakielen tulkkausta.

Maksun periminen vaikuttaa edellyttävän kunnissa tai työvoimaviranomaisissa huomattavia hallinto- ja harkintamenettelyjä. On epäselvää, tuottaako maksujen periminen kokonaistaloudellista hyötyä.

Maksujen perimisen toimeenpano edellyttää huomattavan huolellista harkintaa ja menettelytapaohjeistusta. Lisäksi ajanvarauskutsujen toimittaminen asiakkaille lain edellyttämällä tavalla, maahanmuuttajan kielitaito huomioiden riittävän yksiselitteisenä ja selkeänä edellyttää kunnalta tai työvoimaviranomaiselta merkittävää työpanosta. On oletettavaa, että tämä

vaatimustaso täytyy huomioida työmäärässä ja rahoituksessa ohjeistusten laatimisen ja tietojärjestelmäkehityksen osalta.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Hallituksen esityksessä kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen ikärajaa laskettaisiin 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Muutoksella kotoutumislain ikäraja tulisi vastaamaan lastensuojelulain ikärajaa.

Kotoutumislain 34 §:ssä esitettyä muutosta aikuistumistyön yläikärajasta 23 ikävuoteen olisi hyvä tarkentaa siten, että tuleeko ELY-keskusten tehdä uusi päätös. Esityksessä todetaan: Lakimuutos tulee voimaan ilman siirtymäaikaa tai porrastusta siltä osin, että myös ennen lakimuutosta voimassa olleen lain aikana aikuistumisen tuen piiriin päässeet nuorten osalta subjektiivinen oikeus tukeen päättyisi myös 23 ikävuoteen. KEHA-keskus maksaa korvaukset kunnille ja hyvinvointialueille ELY-keskusten päätösten mukaisesti. Mikäli uusia päätöksiä ei tehdä, tulee KEHA-keskuksen jokaisen päätöksen tarkastaessaan vielä laskea henkilön ikä selvittääkseen, että onko sopimus voimassa oleva.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Kotoutumisen edistämisen kentällä on ollut lyhyen ajan sisään lukuisia uudistuksia, joilla on ollut ja on vaikutusta kotoutumisen edistämisen tehtävien organisoitumiseen. Kotoutumisen edistämisen työtä on kehitetty kunnissa ja hyvinvointialueella 1.1.2023 astuneen lakimuutoksen mukaisesti, ja nyt muutosta esitetään päinvastaiseen pakolaisten vastaanotossa. Kunnat ovat lähteneet resurssioimaan kotoutumisen edistämistä 1.1.2023 voimaan astuneen lainsäädännön mukaisesti vastaanoton tukemiseksi. Lakiin kirjattujen uusien tehtävien myötä on hyvinvointialueiden mahdollisesti lisättävä resursseja vastaanotto toimintaan.

Muut huomiot

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tekemien, kotoutumislain mukaisten kustannusten korvaamista koskevien päätösten siirtyminen henkilön mukana tämän muuttaessa kunnasta toiseen vähentää sekä ELY-keskusten että KEHA-keskuksen hallinnollista työtä.

KEHA-keskus pyytää huomioimaan, että kotoutumislain 11 § perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta on yhtymäpintaa ja osittaista päällekkäisyyttä TE24-lainsäädännön puitteissa muutettavan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 a §:n (Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät) kanssa. Lainsäädännön 3 a §:n mukaisesti KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi kansainvälisen rekrytoinnin työnantaja- ja henkilöasiakasneuvonta sekä tiedottaminen Suomen työelämästä. Kotoutumislain 11 §:n mukaan maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Lisäksi maahanmuuttajalle annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kyseisen luvun mukaisista kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Perustietoaineisto annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta. KEHA-keskuksen ja Työ- ja

elinkeinoministeriön vastuita erityisesti työelämä tietouden tiedottamisessa olisi hyvä selkeyttää, jotta välttyään päällekkäisiltä viranomaistoimilta.

Viitaten 32 §:ään pitää KEHA-keskus hyvänä tahtotilaa mahdollistaa omaehtoisten opintojen jatkaminen loppuun kotoutumisajan päätyminen jälkeen. Pykäläehdotuksessa todetaan "Työttömyysetuudella tuettava omaehtoinen opiskelu voidaan 31 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa sisällyttää suunnitelmaan sen estämättä, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 75 §:ssä säädetään sopimisesta suunnitelmassa ennen opintojen alkamista." Pykälän 32 § tulkitseminen vaikuttaa haastavalta, koska soveltaminen käytäntöön vaikuttaa edellyttävän huolellista ohjeistusta. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan asiasta seuraavasti: "Opintojen ei tarvitsisi keskeytyä tässä välissä eikä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 74 §:n 2 momentin mukainen edellytys vähintään vuoden keskeytyneistä opinnoista soveltuisi, vaan opintoja tuettaisiin edelleen kotoutumislain nojalla." Tämän perusteella ohjeistusta muutettaisiin lakimuutoksen perusteella nykyisin sovelletussa Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta –ohjeen määrittelystä, jossa todetaan, että "Opinnot eivät ole olleet keskeytyneenä vaadittavalla tavalla, jos henkilö on esimerkiksi ottanut osaa

opetukseen tai valmistellut ohjatusti lopputyötään." Tahtotila käy ilmi selkeämmin vasta säännöskohtaisista perusteluista. Soveltamisen edellytyksiä voitaisiin KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan edelleen parantaa, jos työvoimapalvelujen järjestämisestä 74 § listattuihin poikkeustilanteisiin voitaisiin lisätä (työsuhde, työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun taloudellisen etuuden jaksotuksen aikana aloitetut opinnot, työvoimakoulutus) kotoutumisaikana aloitetut omaehtoiset opinnot.

Laissa on viitattu eri kohdissa työvoimaviranomaisiin ja kuntiin. Viittaukset voisi vielä kertaalleen tarkistaa siten, että viitataan oikeaan tai oikeisiin toimivaltaisiin viranomaisiin. Esimerkiksi työvoimaviranomainen puuttuu seuraavista pykälistä: 94 § ja 97 §. Lisäksi 95 §:ssä kunta olisi vaihdettava työvoimaviranomaiseksi. Lisäksi 95 § voisi tarkistaa vielä siten, että se vastaa myös TE24-lainsäädännön sisältöä.

Kotoutumislain 56 §:ssä määritellään Kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtävät. 56 §:n 2. momentissa todetaan, että lisäksi kehittäminen- ja hallintokeskus voi toimia valtionavustuslain 12 §:ssä tarkoitettussa tehtävässä valtionavustuksen edistämiseen liittyvien tehtävien osalta. Momentin viittaus valtionavustuslakiin voisi olla laajempi (19 §, 21 §, 22 §) huomioiden lain elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittäminen- ja hallintokeskuksesta 3 a §:ssä KEHA-keskukselle määritellyt valtionavustustehtävät ja viittaukset valtionavustuslain pykälisiin.

Heikkilä Heikki
KEHA-keskus

Karakan Emine
KEHA-keskus - Kotoutuminen ja kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden
ryhmäpäällikkö, TE-palvelut ja kotoutuminen -yksikkö, KEHA-keskus